

La Comédiathèque

Η Θηλιά

Jean-Pierre
Martinez

comediatheque.net

Το κείμενο αυτού του θεατρικού έργου είναι διαθέσιμο για δωρεάν λήψη. Ωστόσο, απαιτείται άδεια από τον συγγραφέα για οποιαδήποτε δημόσια παρουσίαση. Για να επικοινωνήσετε με τον Jean-Pierre Martinez και να ζητήσετε άδεια για την παρουσίαση ενός από τα έργα του:

<https://comediatheque.net/>

Η Θηλιά

Ζαν Πιερ Μαρτίνεθ

Σε μια χώρα υπό τον ζυγό ενός τυράννου, τη στιγμή που η λαϊκή αγανάκτηση φουντώνει και η καταστολή μαίνεται, ένας γιατρός και ένας ιερέας συγκρούονται γύρω από το ερώτημα αν το ιερό καθήκον των αντίστοιχων λειτουργημάτων τους υπερισχύει ή όχι του καθήκοντος των πολιτών που είναι και οι δύο. Το διακύβευμα δεν είναι τίποτε λιγότερο από τη ζωή ή τον θάνατο του δικτάτορα και, κατά συνέπεια, τη διατήρηση του καθεστώτος ή την επιτάχυνση της πτώσης του...

Πρόσωπα

Ο γιατρός

Ο ιερέας

© La Comédiathèque

Το ιατρείο ενός στρατιωτικού γιατρού, μέσα στο Προεδρικό Μέγαρο. Τίποτα δεν επιτρέπει να προσδιοριστούν ούτε ο τόπος ούτε η εποχή, όμως, δεσπόζοντας πάνω από το γραφείο, το πορτρέτο σε μεγαλοπρεπή στάση ενός στρατηγού με στολή και φορτωμένου με παράσημα δείχνει ότι η δράση εκτυλίσσεται σε μια χώρα υπό τον ζυγό ενός τυράννου. Ο γιατρός, με άσπρη μπλούζα, είναι καθισμένος πίσω από το γραφείο του. Μπορεί να είναι οποιασδήποτε ηλικίας, αλλά αυτή η ηλικία θα συμβάλει προφανώς στη σκιαγράφηση του χαρακτήρα του. Βγάζει από έναν φάκελο μια ιατρική εικόνα, σηκώνεται και την εξετάζει στο φως ενός φανταστικού παραθύρου που βρίσκεται προς την πλευρά του κοινού. Το τηλέφωνο χτυπά. Επιστρέφει στο γραφείο του, ξαναβάζει την εικόνα στον φάκελο και σηκώνει το ακουστικό.

Γιατρός – Ναι, λοχία;... Ναι... Πολύ καλά, περάστε τον μέσα...

Μπαίνει ένας ιερέας με μαύρο ράσο. Μπορεί να είναι νέος ή ηλικιωμένος, αλλά η ηλικία του, και η διαφορά ηλικίας με τον γιατρό, θα επηρεάσουν τον χαρακτήρα του και τη σχέση τους.

Ιερέας – Λοχαγέ...

Ο γιατρός σηκώνεται για να τον υποδεχτεί.

Γιατρός – Καλημέρα, πάτερ... Ή μήπως θα έπρεπε να πω υπολοχαγέ; Αφού κι εσείς είστε στρατιωτικός.

Ιερέας – Η εποχή των μοναχών-πολεμιστών έχει περάσει ανεπιστρεπτί. Πάνω απ' όλα είμαι ο εφημέριος του Μεγάρου. Όπως κι εσείς είστε πρωτίστως γιατρός, φαντάζομαι. Δεν προορίζομαστε να τοποθετούμαστε σε μάχιμες μονάδες, έτσι δεν είναι; Η αποστολή μας είναι να στηρίζουμε τους συναδέλφους μας και να τους προσφέρουμε βοήθεια όταν χρειάζεται.

Γιατρός – Φοβάμαι πως και οι δυο μας θα ήμασταν κάκιστοι μαχητές.

Ιερέας – Μπορώ να σας αποκαλώ Γιατρέ, αν προτιμάτε.

Γιατρός – Αποκαλέστε με όπως θέλετε, πάτερ... αρκεί να μη με λέτε παιδί μου...

Ιερέας – Θα προσπαθήσω να το θυμάμαι.

Γιατρός – Σε κάθε περίπτωση, σας ευχαριστώ που ήρθατε τόσο γρήγορα. Για την ακρίβεια, είστε ο πρώτος. Αλλά, παρακαλώ, καθίστε... Να σας προσφέρω έναν καφέ; Κάποιο γλύκισμα...

Ιερέας – Ευχαριστώ, δεν χρειάζεται. (Κάθεται) Και λοιπόν... πρόκειται για ένα εμβόλιο, αν δεν κάνω λάθος.

Γιατρός – Ελπίζω να μη φοβάστε τις ενέσεις...

Ιερέας – Όχι... Ομολογώ όμως ότι έχασα το βιβλιάριο εμβολιασμών μου.

Γιατρός – Μην ανησυχείτε, κανένας από τους ασθενείς μου δεν μπόρεσε ποτέ να μου δείξει το βιβλιάριο εμβολιασμών του. Ούτε εγώ ο ίδιος είμαι σίγουρος τι απέγινε το δικό μου...

Ιερέας – Σε αυτή την περίπτωση, είμαι στη διάθεσή σας, Γιατρέ.

Γιατρός – Όλοι στο Μέγαρο θα περάσουν από εδώ, να ξέρετε... Με όλους τους ιούς που κυκλοφορούν αυτή την περίοδο... Ο Στρατηγός είναι σε άριστη κατάσταση, αλλά δεν είναι πια είκοσι χρονών. Ακόμα κι αν σπάνια βγαίνει από το Μέγαρο, πρέπει να τον προστατεύσουμε όσο το δυνατόν περισσότερο από κάθε μόλυνση που θα μπορούσε να έρθει απ' έξω. Γι' αυτό πρέπει να εμβολιαστεί το άμεσο περιβάλλον του. Και όλοι όσοι θα μπορούσαν να έρθουν σε επαφή μαζί του.

Ιερέας – Φυσικά. Κάποτε αυτό το έλεγαν υγειονομικό κλοιό, αν θυμάμαι καλά...

Γιατρός – Ας ελπίσουμε ότι αυτή η μέθοδος θα αποδειχθεί πιο αποτελεσματική στην ιατρική απ' ό,τι στην πολιτική...

Ιερέας – Προσεύχομαι για τον Στρατηγό κάθε μέρα, αλλά έχω πλήρη επίγνωση ότι η βοήθεια της επιστήμης δεν πρέπει να παραμελείται.

Γιατρός – Ναι... Κατά κάποιον τρόπο μοιραζόμαστε το έργο. Ως προσωπικός γιατρός του Στρατηγού, φροντίζω για την υγεία του σώματός του. Ως εξομολόγος του, εσείς φροντίζετε για τη σωτηρία της ψυχής του.

Ιερέας – Και δεν ξέρω ποιος από τους δύο έχει το πιο δύσκολο έργο...

Ο γιατρός δείχνει έκπληκτος από αυτή τη διακριτικά ανατρεπτική παρατήρηση, που τον ενθαρρύνει να ανοιχτεί.

Γιατρός – Πράγματι, ζούμε δύσκολες εποχές. Ως γιατρός του Μεγάλου, δεν έρχομαι άμεσα αντιμέτωπος με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι συνάδελφοί μου, αλλά γνωρίζω ότι τις τελευταίες μέρες οι τραυματίες συρρέουν στο νοσοκομείο.

Ιερέας – Οι πρόσφατες ταραχές άφησαν πολλά θύματα. Όταν η ιατρική δεν μπορεί πια να κάνει τίποτα για αυτούς τους δυστυχείς, μου συμβαίνει να πηγαίνω να τους προσφέρω λίγη παρηγοριά πριν παραδώσουν την ψυχή τους στον Θεό.

Γιατρός – Οι ταραχές... ή μάλλον η αδυσώπητη καταστολή τους.

Ιερέας – Δεν μπορούμε να αφήσουμε την αταξία να εγκατασταθεί, έτσι δεν είναι;... Ας ελπίσουμε ότι θα βρεθεί το συντομότερο μια ειρηνική λύση.

Γιατρός – Η ελπίδα... Αυτό είναι το πεδίο της Εκκλησίας... Ο δρόμος θα ήταν μάλλον πιο επιρρεπής στην απαίτηση.

Ιερέας – Ανάμεσα στην ελπίδα και την απαίτηση, ίσως υπάρχει χώρος για τη διαπραγμάτευση. Δεν πιστεύετε στη δυνατότητα μιας δημοκρατικής μετάβασης;

Γιατρός – Μια δημοκρατική μετάβαση;... Όταν ο ηγέτης της αντιπολίτευσης μόλις συνελήφθη και ρίχτηκε στη φυλακή χωρίς ούτε καν ένα προσημαστικό δικαστήριο;

Ιερέας – Δεν είπα ότι εγκρίνω αυτές τις μεθόδους...

Γιατρός – Η καταστολή εντείνεται λίγο περισσότερο κάθε μέρα... Αυτό που φοβάμαι πάνω απ' όλα είναι ένας εμφύλιος πόλεμος. Και όταν ξεσπάσει ένας πόλεμος, δεν υπάρχει πια χώρος για συμβιβασμό. Η ειρήνη μπορεί να επιτευχθεί μόνο ανάμεσα σε έναν ηττημένο καταδικασμένο σε παράδοση και στον νικητή που υπαγορεύει τους όρους του.

Ιερέας – Αν επρόκειτο να υπάρξει πόλεμος, θα άφηνε μόνο ηττημένους... Είστε πιστός, Γιατρέ;

Γιατρός – Πηγαίνω με την οικογένεια στη λειτουργία τις Κυριακές... Για την ατμόσφαιρα... Πιστεύω σε ορισμένα πράγματα... Σε κάποιες αξίες...

Ιερέας – Είναι μια αρχή...

Γιατρός – Θα ήθελα να πιστεύω περισσότερο στον Θεό σας, πάτερ. Αλλά στους καιρούς που ζούμε, οι λόγοι για αμφιβολία δεν λείπουν...

Ιερέας – Λένε πως με την εξάσκηση γίνεται κανείς μάστορας. Και καμιά φορά, προσευχόμενος, ξαναβρίσκει την Πίστη... Γι' αυτό οι τελετουργίες είναι τόσο σημαντικές σε όλες τις θρησκείες.

Γιατρός – Μέχρι τώρα πήγαινα στην εκκλησία κυρίως για να νιώθω ότι ανήκω σε μια κοινότητα. Όμως στη χώρα μας, όσοι πηγαίνουν στη λειτουργία έχουν γίνει μια παράταξη, στην οποία δεν είμαι πια βέβαιος ότι θέλω να ανήκω.

Ιερέας – Ανέκαθεν, δυστυχώς, η Εκκλησία εργαλειοποιούνταν από την εξουσία.

Γιατρός – Κάποιοι τη θεωρούν απλώς ένα εργαλείο της εξουσίας.

Ιερέας – Γι' αυτό, πάνω απ' όλα, πρέπει να πιστεύει κανείς στον Θεό, ακόμη κι όταν δυσπιστεί απέναντι στην Εκκλησία.

Γιατρός – Πριν ακόμη πιστέψει κανείς στον Θεό, μου φαίνεται πως πρέπει να πιστέψει στον Άνθρωπο. Εσείς πιστεύετε στον Άνθρωπο, πάτερ;

Ιερέας – Πιστεύω στη δυνατότητα της λύτρωσής του ενώπιον του Κυρίου μας. Για τα υπόλοιπα, επαφίεμαι στον Νόμο των ανθρώπων.

Γιατρός – Καταλαβαίνω... Να αποδίδουμε στον Καίσαρα ό,τι ανήκει στον Καίσαρα... και να νίπτουμε τας χείρας μας. Ακόμη κι όταν ο Καίσαρας έχει γίνει τύραννος;

Ο ιερέας δείχνει αμήχανος.

Ιερέας – Η αποστολή μου είναι να ακούω, λοχαγέ. Και δεν έχω ψυχή καταδότη. Ωστόσο, σας συνιστώ προσοχή. Βρισκόμαστε στο Μέγαρο, όχι σε εξομολογητήριο, και εδώ οι τοίχοι καμιά φορά έχουν αυτιά...

Γιατρός – Μα, πάτερ... Δεν είστε μοναχός. Δεν ζείτε σε μοναστήρι, αποκομμένος από τον κόσμο. Μη κάνοντας τίποτα, επικυρώνουμε όσα συμβαίνουν, το ξέρετε καλά... Κι εσείς έχετε ευθύνη...

Ιερέας – Βεβαίως... Κανείς μας δεν μπορεί να απαλλαγεί από τις ευθύνες του. Είμαι απλώς ένας άνθρωπος, όπως κι εσείς. Και οι ιερείς έχουν αμαρτίες να εξομολογηθούν, ξέρετε...

Γιατρός – Η εξομολόγηση ενός ιερέα δεν θα πρέπει να είναι και τόσο τρομερή να την ακούσει κανείς... Ματαιοδοξία... λαιμαργία... πειρασμός... Να ακούς όμως την εξομολόγηση ενός αιμοσταγούς δικτάτορα, κάθε Κυριακή πριν από τη λειτουργία... και να πρέπει να τον συγχωρείς για τα εγκλήματά του... Αυτό σίγουρα δεν είναι εύκολο...

Ιερέας – Θα μου επιτρέψετε να κρατήσω στο σημείο αυτό το απόρρητο που μου επιβάλλει το λειτούργημά μου... Όμως έχω την αίσθηση ότι σας απασχολεί ένα πιο συγκεκριμένο ζήτημα...

Γιατρός – Πράγματι, δεν σας κάλεσα μόνο για ένα εμβόλιο.

Ιερέας – Σας ακούω...

Ο γιατρός φαίνεται να διστάζει.

Γιατρός – Δεν ξέρω αν γνωρίζετε αυτή την ιστορία. Όταν ήταν παιδί, ο Χίτλερ έπεσε σε ένα ποτάμι καταχείμωνο. Ένας συμμαθητής του βούτηξε στο νερό, με κίνδυνο της ζωής του, για να τον σώσει. Αυτό το ηρωικό αγόρι έγινε αργότερα ιερέας...

Ιερέας – Δεν την ήξερα... Και ποιο δίδαγμα αντλείτε από αυτό;

Γιατρός – Αν αυτή η καλή ψυχή είχε αφήσει τον μικρό Αδόλφο να πνιγεί, η πορεία της Ιστορίας θα είχε αλλάξει, έτσι δεν είναι;

Ιερέας – Πιθανότατα...

Γιατρός – Λένε πως από ένα κακό μπορεί καμιά φορά να προκύψει ένα καλό. Άρα και μια καλή πράξη μπορεί να γεννήσει μια καταστροφή.

Ιερέας – Κάποιες φορές, ίσως.

Γιατρός – Να λοιπόν ένα φιλοσοφικό ερώτημα, που θα μπορούσε σχεδόν να είναι θέμα εξετάσεων: είναι πράγματι καλό να σώζεις τη ζωή ενός τυράννου που πνίγεται;

Ιερέας – Μα σε αυτή την ιστορία επρόκειτο απλώς για ένα παιδί...

Γιατρός – Ναι...

Ιερέας – Ένα παιδί του οποίου η μοίρα δεν ήταν κατ' ανάγκην προδιαγεγραμμένη.

Γιατρός – Πράγματι...

Ιερέας – Η μοίρα αυτού του παιδιού θα μπορούσε να ήταν εντελώς διαφορετική, αν η μετέπειτα ζωή του είχε εξελιχθεί αλλιώς. Αν, για παράδειγμα, δεν είχε αποτύχει δύο φορές στις εξετάσεις εισαγωγής της Ακαδημίας Καλών Τεχνών της Βιέννης, ίσως να είχε γίνει ζωγράφος...

Γιατρός – Είναι μια πιθανότητα.

Ιερέας – Θα αποδώσετε τότε και στους εξεταστές του την ευθύνη για το Ολοκαύτωμα;

Γιατρός – Δεν ξέρω...

Ιερέας – Στο τέλος, η μοίρα ενός ανθρώπου είναι το αποτέλεσμα μιας πληθώρας διαδοχικών συμπτώσεων.

Γιατρός – Κι αν όλες αυτές οι συμπτώσεις δεν ήταν στ' αλήθεια συμπτώσεις; Αν ήμασταν απλώς τα φτωχά αποτελέσματα των πολλαπλών αιτιών που μας καθορίζουν; Αν όλα ήταν ήδη γραμμένα;

Ιερέας – Σε αυτή την περίπτωση, ήταν ήδη γραμμένο ότι ο Χίτλερ θα γλίτωνε τον πνιγμό. Και ότι θα αποτύγγανε στις εξετάσεις εισαγωγής στις Καλές Τέχνες. Και κανείς δεν είναι υπεύθυνος για όσα έκανε ο Χίτλερ στη συνέχεια. Εκτός από τον ίδιο, φυσικά.

Γιατρός – Άρα, για εσάς, ο ντετερμινισμός θα παρέμενε υποταγμένος στην ελεύθερη βούληση;

Ιερέας – Το μόνο βέβαιο είναι ότι κανείς δεν μπορεί να προβλέψει το μέλλον με απόλυτη βεβαιότητα. Ως γιατρός, σώζετε ζωές. Και ζωές παιδιών, επίσης. Χωρίς να ξέρετε τι θα γίνουν αυτά τα παιδιά...

Γιατρός – Ναι, αλλά αν το ήξερα;... Είναι απλώς μια υπόθεση. Αν ήμουν εγώ που θα έβλεπα τον μικρό Αδόλφο να πνίγεται. Γνωρίζοντας τι θα γινόταν αργότερα. Ένα τέρας...

Ιερέας – Είναι μια παράλογη υπόθεση, σας το είπα... Και τι; Θα αφήνατε αυτό το παιδί να πνιγεί;...

Γιατρός – Αυτό είναι το ερώτημα που θέτω στον εαυτό μου... (Ο γιατρός στρέφεται προς το κοινό) που σας θέτω...

Ο ιερέας παγώνει, σαν να σταματά ο χρόνος, και μια αλλαγή φωτισμού δείχνει ότι αυτή η προσφώνηση προς το κοινό, που σπάει τον τέταρτο τοίχο, λειτουργεί σαν μια παρένθεση στη ροή της παράστασης.

Γιατρός – Φανταστείτε... Περπατάτε στην όχθη ενός ποταμού και βλέπετε ένα παιδί να πνίγεται. Ξέρετε ότι αυτό το παιδί είναι ο Αδόλφος Χίτλερ. Του πετάτε ένα σκοινί για να τον τραβήξετε έξω ή όχι; Δεν πρόκειται καν να ρισκάρετε τη ζωή σας πέφτοντας στο νερό. Και, αντίστροφα, μπορείτε κάλλιστα να κάνετε πως δεν τον είδατε. Δεν χρειάζεται να διαλέξετε ανάμεσα στον ηρωισμό και τη μη παροχή βοήθειας σε άνθρωπο που κινδυνεύει· έχετε απλώς να πάρετε μια απόφαση. Σας καλεί σε βοήθεια. Τι κάνετε; Του πετάτε ένα σκοινί για να τον σώσετε ή τον αφήνετε να πεθάνει; Δεν είναι εύκολο να απαντήσει κανείς σε αυτή την ερώτηση, έτσι δεν είναι;

Παύση.

Γιατρός – Ποιος του πετάει ένα σκοινί; Σηκώστε το χέρι... (*Χρόνος για το κοινό να σηκώσει ή όχι το χέρι*) Ποιος κοιτάζει αλλού και συνεχίζει τον δρόμο του; Σηκώστε το χέρι... (*Χρόνος για το κοινό να σηκώσει ή όχι το χέρι*) Εντάξει... Και τώρα... αν δεν ήταν ο μικρός Χίτλερ, αλλά ένας άνδρας ή μια γυναίκα πολιτικός που θα μπορούσε να γίνει τύραννος αν εκλεγεί. Δεν ξέρω... αυτός που ξέρετε... Θα του απλώνατε το χέρι για να τον σώσετε ή όχι; Δύσκολο, έτσι δεν είναι; Υπάρχει μία και μοναδική απάντηση αρχής σε αυτό το ερώτημα, υπαγορευμένη από την ηθική... ή πρέπει να εξετάζουμε κάθε περίπτωση ξεχωριστά; Και τότε πού θέτουμε το όριο; Με ποια κριτήρια σώζουμε τον έναν και αφήνουμε τον άλλον να πεθάνει;

Επιστρέφουμε στον φωτισμό και στην προηγούμενη κατάσταση, σαν να μην είχε συμβεί ποτέ αυτή η παρένθεση. Και η δράση συνεχίζεται από εκεί όπου είχε σταματήσει.

Ιερέας – Αισθάνομαι ότι το ερώτημά σας δεν είναι μόνο θεωρητικό.

Γιατρός – Έχω ανάγκη από μια συμβουλή, πράγματι. Αλλά όπως είπατε, δεν βρισκόμαστε σε εξομολογητήριο...

Ιερέας – Αν το επιθυμείτε, μπορώ να σας ακούσω σε εξομολόγηση.

Γιατρός – Και τότε δεν θα μπορούσατε να αποκαλύψετε σε κανέναν όσα θα σας έλεγα;

Ιερέας – Αυτό ακριβώς είναι το μυστικό της εξομολόγησης. Όπως και το ιατρικό απόρρητο.

Γιατρός – Συγχωρέστε με, αλλά... στους καιρούς που ζούμε, δύσκολα με φαντάζομαι να περιμένω τη σειρά μου για εξομολόγηση.

Ιερέας – Ένας ιερέας μπορεί να ακούσει μια εξομολόγηση οπουδήποτε.

Γιατρός – Εδώ; Και τώρα;

Ιερέας – Ως εφημέριος αυτού του Μεγάρου, είμαι στη διάθεσή σας.

Γιατρός – Πολύ καλά, τότε επιθυμώ να εξομολογηθώ, πάτερ...

Ο ιερέας περνά από τη στάση της συζήτησης σε εκείνη της εξομολόγησης, κάνοντας συγχρόνως το σημείο του σταυρού.

Ιερέας – Μαζί, ας προσευχηθούμε ώστε ο Θεός να μας δώσει τη χάρη να αναγνωρίσουμε τις αμαρτίες μας.

Γιατρός – Αμήν...

Ιερέας – Σας ακούω, τέκνον μου.

Γιατρός – Έχω ένα ζήτημα συνείδησης να σας θέσω, πάτερ.

Ιερέας – Θα κάνω ό,τι μπορώ για να σας διαφωτίσω. Σύμφωνα με τις αρχές του Κυρίου μας.

Γιατρός – Εξέτασα τον Στρατηγό πριν από μερικές εβδομάδες. Μια εξέταση ρουτίνας. Και εντόπισα σε αυτόν μια καρδιακή ανωμαλία... που στη συνέχεια επιβεβαιώθηκε από άλλες εξετάσεις.

Ιερέας – Μια ανωμαλία...;

Γιατρός – Ένα ανεύρυσμα της κοιλιακής αορτής, πιο συγκεκριμένα... Ναι, ακόμη και οι δικτάτορες έχουν καρδιά, ξέρετε...

Ιερέας – Είναι πράγματι δυσάρεστο... Και υποθέτω σοβαρό...

Γιατρός – Ναι.

Ιερέας – Όμως μπορεί να θεραπευτεί;

Γιατρός – Με χειρουργική επέμβαση και κατάλληλη αγωγή, ναι. Αν διαγνωστεί εγκαίρως.

Ιερέας – Τότε πού ακριβώς βρίσκεται το δίλημμά σας;

Γιατρός – Αν αναφέρω αυτή την ανωμαλία σε κάποιον από τους συναδέλφους μου, ο Στρατηγός θα θεραπευτεί και θα ζήσει ακόμη για χρόνια...

Ιερέας – Και...;

Γιατρός – Αν δεν την αναφέρω, θα πεθάνει μέσα στις επόμενες εβδομάδες. Ίσως και αύριο. Και η δικτατορία πιθανότατα δεν θα του επιβιώσει...

Ο ιερέας μένει για μια στιγμή άφωνος.

Ιερέας – Δεν το σκέφτεστε σοβαρά...;

Γιατρός – Δεν είναι μια μοναδική ευκαιρία να αλλάξει η πορεία της Ιστορίας; Να πέσει αυτό το καθεστώς, σώζοντας τη ζωή των αντιφρονούντων που εκτελούνται καθημερινά στις αυλές των φυλακών; Ή που πέφτουν από τις σφαίρες της αστυνομίας διαδηλώνοντας στους δρόμους; Μιλούσατε νωρίτερα για τη δυνατότητα μιας δημοκρατικής μετάβασης...

Ιερέας – Καταδικάζοντας σε θάνατο έναν από τους ασθενείς σας, που έχει εμπιστευθεί τη ζωή του στα χέρια σας;

Γιατρός – Για να σωθούν πολλοί άλλοι, ναι. Γιατί να μη θεωρηθεί αυτό μια πράξη αντίστασης;

Ιερέας – Επειδή πριν απ' όλα είστε γιατρός και μετά ενεργός πολίτης! Δεσμεύεστε από τον Όρκο του Ιπποκράτη!

Γιατρός (παραθέτοντας τον Όρκο του Ιπποκράτη) – Δεν θα προκαλέσω ποτέ σκόπιμα τον θάνατο. *Primum non nocere...*

Ιερέας – Πρώτα απ' όλα, να μην βλάπτεις...

Γιατρός – Ακριβώς γι' αυτό μίλησα για ζήτημα συνείδησης... Σήμερα πρέπει να σταθμίσω ανάμεσα σε δύο αντικρουόμενες επιταγές. Ο γιατρός μέσα μου μου λέει να

βλέπω μόνο τον ασθενή και να τον θεραπεύσω. Ο πολίτης μού λέει να λάβω υπόψη τα εγκλήματα αυτού του ανθρώπου και να τον αφήσω να πεθάνει, για να τον εμποδίσω να διαπράξει κι άλλα.

Ιερέας – Ξεχνάτε τον στρατιωτικό, που οφείλει να υπακούει στις διαταγές.

Γιατρός – Να υπακούει στις διαταγές... Αν ήταν έτσι, στη Δίκη της Νυρεμβέργης θα υπήρχαν μόνο αθωωτικές αποφάσεις. Όλοι ισχυρίζονταν ότι απλώς υπάκουσαν στον αρχηγό τους...

Ιερέας – Ζητήσατε τη συμβουλή μου, έτσι δεν είναι;

Γιατρός – Δεν δεσμεύτηκα να την ακολουθήσω... Αλλά σας ακούω...

Ιερέας – Ο γιατρός ας κάνει το καθήκον του, σεβόμενος τον όρκο του. Έπειτα, ο στρατιωτικός είναι ελεύθερος να μην υπακούσει σε διαταγές που θεωρεί ανάξιες. Και ο πολίτης να εξεγερθεί, καταφεύγοντας, αν χρειαστεί, σε πράξεις αντίστασης.

Γιατρός – Μα σήμερα ο στρατιωτικός και ο πολίτης είναι ανίσχυροι απέναντι σε έναν κατασταλτικό μηχανισμό τρομακτικά αποτελεσματικό. Μόνο ο γιατρός έχει τη δύναμη να βάλει τέλος στη δικτατορία, επισπεύδοντας τον θάνατο του δικτάτορα.

Ιερέας – Δηλαδή, ως γιατρός, αποδίδετε στον εαυτό σας εξουσία ζωής και θανάτου πάνω στους ασθενείς σας; Παριστάνετε τον Θεό;

Γιατρός – Αφού ο Θεός σας επιτρέπει σε έναν τύραννο να παραμένει στην εξουσία, πρέπει οι άνθρωποι να ανακατευτούν για να τον κατεβάσουν από το βάθρο του.

Ιερέας – Όμως ως γιατρός είστε επενδεδυμένος με μια ιερή λειτουργία, όπως κι εγώ. Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα να θεραπεύεται, όποιες κι αν είναι οι πράξεις του στο παρελθόν, όπως κάθε ένοχος έχει δικαίωμα να υπερασπίζεται, όποια κι αν είναι τα εγκλήματά του.

Γιατρός (ειρωνικά) – Και κάθε αμαρτωλός έχει δικαίωμα να συγχωρείται, όση κι αν είναι η βαρύτητα των σφαλμάτων του, έτσι δεν είναι;

Ιερέας – Αν μετανόησει ειλικρινά, ναι.

Γιατρός – Σας είπε ο Στρατηγός στην εξομολόγηση ότι μετανοεί για τα εγκλήματά του;

Ιερέας – Κι αυτό υπάγεται στο απόρρητο που δεσμεύει έναν εξομολόγο.

Γιατρός – Αν μετανοεί, πάντως, αυτό δεν τον εμποδίζει να συνεχίζει να δολοφονεί ατιμώρητα όλους τους αντιπάλους του. Ως διευθυντής συνειδήσεων, αν μου επιτρέπετε, δεν φαίνεται να έχετε και μεγάλη επιρροή πάνω του.

Ιερέας – Όπως κι εσείς, οι τύραννοι είναι πεπεισμένοι ότι εργάζονται για το καλό του λαού. Ισχυρίζονται ότι ενεργούν σύμφωνα με την Πίστη τους και συχνά αυτοπαρουσιάζονται ως υπερασπιστές της θρησκείας...

Γιατρός – Δεν δείχνετε να το πιστεύετε ιδιαίτερα.

Ιερέας – Δεν είναι δική μου δουλειά να κρίνω... Πιστεύω στη μετάνοια και στη συγχώρεση. Και επέλεξα να υπηρετώ τον Θεό.

Γιατρός – Κι εγώ τους ανθρώπους.

Ιερέας – Ναι. Όλους τους ανθρώπους. Χωρίς εξαίρεση. Γιατροί, ιερείς, δικηγόροι... είμαστε οι μόνοι στους οποίους ακόμη και ο χειρότερος άνθρωπος μπορεί να έχει απόλυτη εμπιστοσύνη. Αυτό είναι το καθήκον μας. Είναι μια αποστολή δύσκολη και αγάριστη, αλλά απολύτως αναγκαία. Είμαστε το τελευταίο ανάχωμα απέναντι στη βαρβαρότητα. Και το έσχατο καταφύγιο για εκείνους που όλοι οι άλλοι έχουν ήδη καταδικάσει, αλλά μέσα στους οποίους σιγοκαίει ακόμη μια σπίθα ανθρωπιάς.

Γιατρός – Σύμφωνα, αλλά όσο εμείς φιλοσοφούμε, πολίτες πεθαίνουν από σφαίρες ή από βασανιστήρια.

Ιερέας – Και με μια επίορκη πράξη και έναν φόνο θέλετε να σώσετε την Ανθρωπότητα; Ισχυρίζεστε ότι θα βάλετε τέλος σε μια τυραννία χρησιμοποιώντας τις μεθόδους του ίδιου του τυράννου; Απαρνούμενος τον όρκο που δώσατε πανηγυρικά ενώπιον των ομοτίμων σας;

Γιατρός – Σας το είπα. Δεν είναι μια εύκολη απόφαση...

Ο ιερέας παγώνει και ο φωτισμός αλλάζει για μια νέα παρένθεση με το κοινό.

Γιατρός (προς το κοινό) – Αν ήσασταν γιατρός, τι θα κάνατε στη θέση μου σε μια τέτοια κατάσταση; (Πιάνει τον φάκελο από το γραφείο του και τον δείχνει στο κοινό) Ποιος διαβιβάζει τον φάκελο σε έναν συνάδελφο για να σώσει τη ζωή αυτού του στρατηγού; Σηκώστε το χέρι! (Χρόνος ώστε ένα μέρος του κοινού να μπορέσει να σηκώσει το χέρι) Ποιος βάζει αυτόν τον φάκελο σε ένα συρτάρι και αφήνει αυτόν τον τύραννο να πεθάνει; Σηκώστε το χέρι! (Χρόνος ώστε ένα μέρος του κοινού να μπορέσει να σηκώσει το χέρι). Αλλά εσείς δεν είστε γιατροί, έτσι δεν είναι...;

Το φως επανέρχεται στο κανονικό του επίπεδο και η δράση συνεχίζεται.

Ιερέας – Είστε υπέρ της θανατικής ποινής, Γιατρέ;

Γιατρός – Όχι... Υπό κανονικές συνθήκες, όχι.

Ιερέας – Ή είσαι υπέρ ή είσαι κατά της θανατικής ποινής. Δεν μπορούν να υπάρχουν εξαιρέσεις. Αλλιώς, σύντομα δεν θα υπάρχουν παρά μόνο εξαιρέσεις. Η ζωή είναι ιερή. Ακόμη και στα κοσμικά κράτη, στο όνομα αυτής της αρχής καταργήθηκε η θανατική ποινή... Για να μη αρνηθούμε οριστικά κάθε ανθρωπιά ακόμη και στον χειρότερο εγκληματία... και για να επιβεβαιώσουμε, έστω και ελάχιστα, τη δυνατότητα της λύτρωσης.

Γιατρός – Είμαι υπέρ των αμβλώσεων. Και σε ορισμένες περιπτώσεις υπέρ της ευθανασίας. Ως γιατρός, μπορεί να χρειαστεί να δώσω τον θάνατο. Και άρα να παραβώ τον Όρκο του Ιπποκράτη. Αλλά επιτρέψτε μου να σας επιστρέψω το ερώτημα. Είστε υπέρ του σεβασμού της ζωής, υπό οποιεσδήποτε συνθήκες;

Ιερέας – Ως ιερέας, ναι.

Γιατρός – Άρα είστε κατά της άμβλωσης, ακόμη και σε περίπτωση βιασμού, ή όταν μια εγκυμοσύνη θέτει σε κίνδυνο τη ζωή της μητέρας; Είστε επίσης κατά του να συντομεύεται η αφόρητη οδύνη ενός ανθρώπου για τον οποίο η ιατρική δεν μπορεί πια να κάνει τίποτα.

Ιερέας – Ως άνθρωπος, δεν είμαι ασυγκίνητος απέναντι στην ανθρώπινη δυστυχία...

Γιατρός – Άρα κι εσείς, κάποιες φορές, βάζετε τον άνθρωπο πριν από τον ιερέα, για να απαντήσετε στα δύσκολα ερωτήματα που μας θέτει η πραγματικότητα. Αντί να καταφεύγετε σε μεγάλες ηθικές αρχές που οδηγούν καμιά φορά σε απάνθρωπες αποφάσεις.

Ιερέας – Ως ιερέας, δεν έχω την εξουσία να αφαιρέσω τη ζωή κανενός... Όμως, αν ένας γιατρός μου εξομολογούνταν ότι το έκανε υπό πολύ ιδιαίτερες συνθήκες, και ότι μετανούσε ειλικρινά, θα του έδινα την άφεση.

Γιατρός – Σε αυτή την περίπτωση, θα αρκεί να εξομολογηθώ σε εσάς μετά τον θάνατο του Στρατηγού. Για να ανακουφίσω τη δική μου συνείδηση... και τη δική σας.

Ιερέας – Άρα η απόφασή σας είναι ειλημμένη...

Γιατρός – Αφού, επιπλέον, δεσμεύεστε να με συγχωρήσετε.

Ιερέας – Σκοπεύετε να αφήσετε εν γνώσει σας έναν άνθρωπο να πεθάνει. Δεν μπορώ να σας δώσω εκ των προτέρων την άφεση.

Γιατρός – Άλλωστε, ο Στρατηγός είναι ήδη ηλικιωμένος... Αυτό θα επισπεύσει απλώς τον θάνατό του κατά μερικούς μήνες. Ίσως κατά μερικές μέρες... Δεν μπορούμε να μιλάμε πραγματικά για δολοφονία... Ας πούμε ότι πρόκειται για την αποφυγή κάθε θεραπευτικής υπερβολής.

Ιερέας – Παίζετε με τις λέξεις. Αλλά δεν μπορώ να σας αφήσω να διαπράξετε μια τέτοια φρικαλεότητα.

Γιατρός – Θα φτάνετε μέχρι το σημείο να με καταγγείλετε;

Ιερέας – Είναι καθήκον μου.

Γιατρός – Σας υπενθυμίζω ότι δεσμεύεστε από το απόρρητο της εξομολόγησης!

Ιερέας – Βεβαίως, αλλά υπάρχουν εξαιρέσεις σε αυτή την υποχρέωση εχεμύθειας... Ιδίως όταν διακυβεύεται η ζωή ενός ανθρώπου.

Γιατρός – Σας εμπιστεύθηκα... Και τώρα μου λέτε ότι το απόρρητο της εξομολόγησης δεν είναι απόλυτη αρχή... Στο παρελθόν, ωστόσο, η Εκκλησία σιώπησε για εγκλήματα πολύ πιο αποτρόπαια...

Ιερέας – Αν ένας άνθρωπος μου αποκαλύψει την πρόθεσή του να σκοτώσει κάποιον άλλον, ή να διαπράξει μια τρομοκρατική ενέργεια, έχω καθήκον να ενημερώσω τη Δικαιοσύνη. Ακόμη και σύμφωνα με τον νόμο των ανθρώπων, αυτό είναι απόλυτο καθήκον μου. Διαφορετικά, θα επρόκειτο για μη παροχή βοήθειας σε άνθρωπο που κινδυνεύει... Ένας δικηγόρος, αν πληροφορηθεί ότι ο πελάτης του προμελετά έναν φόνο, υποχρεούται να ειδοποιήσει την αστυνομία. Έτσι κι ένας γιατρός, άλλωστε, και το γνωρίζετε πολύ καλά.

Γιατρός – Μα δεν πρόκειται να σκοτώσω κανέναν. Απλώς θα αφήσω τη φύση να κάνει τη δουλειά της... Να αφήσω τον Θεό να ενεργήσει, κατά κάποιον τρόπο.

Ιερέας – Επικαλείστε τον Θεό όταν σας βολεύει. Ενώ δεν πιστεύετε σε Αυτόν.

Γιατρός – Θα απαρνηθείτε λοιπόν κι εσείς τον όρκο σας;

Ιερέας – Σας το είπα· πρόκειται για τη σωτηρία μιας ζωής. Σε αυτή την περίπτωση δεν δεσμεύομαι από κανέναν όρκο.

Γιατρός – Ακόμη κι αν, καταγγέλλοντάς με στην αστυνομία αυτού του ολοκληρωτικού καθεστώτος, με καταδικάζετε σε βέβαιο θάνατο;

Ιερέας – Αρκεί να κάνετε το καθήκον σας ως γιατρός για να αποφύγετε αυτή την καταδίκη...

Γιατρός – Θα κάνω το καθήκον μου ως πολίτης.

Ιερέας – Τότε δεν μου αφήνετε άλλη επιλογή...

Γιατρός – Είστε βέβαιος ότι θα με καταγγείλει ο ιερέας κι όχι ο αξιωματικός;

Ιερέας – Είμαι ιερέας πριν απ' όλα, πριν από αξιωματικός. Αλλά είμαι άνθρωπος πριν από ιερέας. Και ο άνθρωπος που είμαι δεν θα σας αφήσει να αφαιρέσετε τη ζωή ενός συνανθρώπου σας.

Το τηλέφωνο χτυπά. Ο γιατρός σηκώνει το ακουστικό.

Γιατρός – Ναι, λοχία; Σας ακούω... Εντάξει... Καλά... Θα πάω το συντομότερο δυνατό... *(Κλείνει το τηλέφωνο)* Ο αρχηγός της αντιπολίτευσης βρέθηκε μόλις απαγχονισμένος στο κελί του...

Ο ιερέας μένει αποσβολωμένος.

Ιερέας – Είναι φρικτό...

Γιατρός – Μου ζητούν να διαπιστώσω τον θάνατο και να βεβαιώσω επισήμως ότι πρόκειται για αυτοκτονία. Βλέπετε, πάτερ, ο Στρατηγός δεν μπαίνει σε μεπλάδες με μυστικά όταν δολοφονεί τους αντιπάλους του. Το κάνει στο φως της ημέρας. Και σε μένα, ως ιατροδικαστή, πέφτει το καθήκον να μεταμφιέζω αυτές τις δολοφονίες σε αυτοκτονίες.

Ιερέας – Είναι αίσχος... Θα συμμετάσχετε σε αυτή τη φάρσα;

Γιατρός – Πριν από λίγο θέλατε να περιοριστώ στο να υπακούω στις διαταγές!

Ιερέας – Σε αυτό συμφωνώ μαζί σας. Όταν οι διαταγές είναι παράνομες, είναι καθήκον να τις παρακούς.

Γιατρός – Σας είπα πώς θα μπορούσα να βάλω τέλος, ανώδυνα, σε αυτή την κλιμάκωση της βίας...

Η δράση παγώνει και ο φωτισμός αλλάζει για μια νέα παρένθεση.

Ιερέας (προς το κοινό) – Αδυνατώντας να καταφύγω στον Θεό, χρειάζομαι τη βοήθειά σας... Είστε ιερέας. Τι θα κάνετε στη θέση μου; Ποιος από εσάς θα κατήγγελλε αυτόν τον γιατρό, αφού τον άκουσε σε εξομολόγηση, για να διαφυλάξει τη ζωή ενός ανθρώπου που τυγχάνει να είναι και αμείλικτος τύραννος; Σηκώστε το χέρι. (Χρόνος για μερικούς θεατές να σηκώσουν το χέρι) Ποιος δεν λέει τίποτα και αφήνει αυτόν τον γιατρό να διαπράξει έναν φόνο, παραμελώντας να θεραπεύσει τον ασθενή του; Σηκώστε το χέρι. (Χρόνος για μερικούς θεατές να σηκώσουν το χέρι) Αλλά δεν είστε ιερείς, έτσι δεν είναι;

Το φως επανέρχεται στο κανονικό και η δράση συνεχίζεται.

Ιερέας – Σας ομολογώ ότι νιώθω ανήμπορος μπροστά σε τόση βία...

Γιατρός – Αν μιλήσετε, θα έχετε τον θάνατό μου στη συνείδησή σας... Είδατε πώς ο Στρατηγός μεταχειρίζεται τους αντιπάλους του. Κι εμένα θα με βρουν κρεμασμένο στο κελί μου... Θα με καταγγείλετε στ' αλήθεια;

Ιερέας – Όχι, αν με εμποδίσετε...

Γιατρός – Να σας εμποδίσω; Πώς;

Ιερέας – Σκοτώνοντάς με κι εμένα...

Γιατρός – Αυτό είναι που επιθυμείτε;

Ιερέας – Σας αφήνω ελεύθερο στην επιλογή σας.

Γιατρός – Για να αποφύγετε να επιλέξετε εσείς ο ίδιος... Ποιος νομίζετε ότι είστε, πάτερ, προσφερόμενος έτσι ως θυσία; Ο Ιησούς Χριστός; Μα η θυσία σας δεν θα είχε κανένα νόημα... και δεν θα ήταν χρήσιμη σε κανέναν!

Ιερέας – Ο Ιησούς θυσιάστηκε για να προσφέρει στους ανθρώπους τη δυνατότητα της συμφιλίωσης. Άλλωστε αυτό ακριβώς είναι και το νόημα της ίδιας της λέξης «θρησκεία». Να συνδέει τους πιστούς μεταξύ τους. Και αυτό είναι επίσης το νόημα της ευχαριστίας. Η κοινωνία όλων των ανθρώπων...

Στιγμή αμηχανίας. Ο γιατρός φαίνεται να μένει χωρίς επιχειρήματα.

Γιατρός – Σε αυτή την περίπτωση... η λειτουργία τελείωσε, πάτερ... Και ήρθε η ώρα της ένεσης...

Ιερέας – Είμαι έτοιμος.

Ο γιατρός ετοιμάζει την ένεση, υπό το βλέμμα του ιερέα.

Γιατρός – Μην ανησυχείτε, δεν θα πονέσει. Δεν θα νιώσετε σχεδόν τίποτα...

Ιερέας – Σας εμπιστεύομαι απόλυτα... όπως όλοι οι άλλοι ασθενείς σας.

Ο γιατρός του κάνει την ένεση.

Γιατρός – Δεν θέλετε ακόμη να πιείτε κάτι;

Ιερέας – Θα ήθελα ένα ποτήρι νερό.

Γιατρός – Θα σας το φέρω...

Ο γιατρός βγαίνει. Ο ιερέας βλέπει τον φάκελο πάνω στο γραφείο. Τον παίρνει, αλλά δεν τον ανοίγει. Ο γιατρός επιστρέφει με ένα ποτήρι νερό.

Γιατρός – Αχ... Προσοχή, πάτερ, ιατρικό απόρρητο...

Ιερέας – Ούτως ή άλλως, θα ήμουν εντελώς ανίκανος να ερμηνεύσω αυτές τις εικόνες...

Ο γιατρός του δίνει το ποτήρι νερό και ο ιερέας το παίρνει.

Γιατρός – Ορίστε το νερό σας.

Ιερέας – Το ποτήρι του καταδικασμένου...;

Γιατρός – Θα ήσασταν πραγματικά έτοιμος να θυσιαστείτε για να αποφύγετε τις ευθύνες σας;

Ιερέας – Για να αποφύγω τις ευθύνες μου, όχι. Για να μη χρειαστεί να προδώσω τις πεποιθήσεις μου, ίσως.

Γιατρός – Δεν είναι αυτός ένας τρόπος να διαφύγετε από την πραγματικότητα, για να μην αναγκαστείτε να την αντιμετωπίσετε; Αναρωτιέμαι αν τελικά δεν θα σας ταίριαζε περισσότερο να ήσασταν μοναχός.

Ιερέας – Θα ήταν πιο εύκολο, αναμφίβολα.

Γιατρός – Και όλα αυτά για να σωθεί ένας άνθρωπος που έχει διαπράξει εγκλήματα κατά της Ανθρωπότητας.

Ιερέας – Ο Θεός θα τον κρίνει. Ή η δικαιοσύνη των ανθρώπων.

Γιατρός – Προς το παρόν, η δικαιοσύνη είναι ο ίδιος... Και ισχυρίζεται ότι την απονέμει στο όνομα του Θεού.

Ιερέας – Δεν προσχωρώ σε αυτή τη νέα Ιερά Εξέταση, πιστέψτε με.

Γιατρός – Όμως δεν κάνατε τίποτα για να της αντισταθείτε... Μετά την πτώση του καθεστώτος, μπορεί να κληθείτε να καταθέσετε, το ξέρετε; Παρά το απόρρητο της εξομολόγησης... Θα σας κατηγορήσουν ότι συνεργαστήκατε.

Ιερέας – Ναι... Κι εσείς επίσης... Είστε ο προσωπικός γιατρός του Στρατηγού. Και μέχρι στιγμής δεν είστε ιδιαίτερα γνωστός ως φανατικός αντίπαλος του καθεστώτος... Μήπως θέλετε να εγκαταλείψετε το πλοίο λίγο πριν από το ναυάγιο για να εξασφαλίσετε ένα ήρεμο μέλλον... αφού αφήσετε τον καπετάνιο να πνιγεί;

Γιατρός – Ούτε καν ως αντιστασιακός της τελευταίας στιγμής δεν θα μπορούσα να περάσω, δυστυχώς. Θα είχα επισπεύσει το τέλος του τυράννου, αλλά προδίδοντας τον όρκο του γιατρού, δεν θα μπορούσα να καυχηθώ γι' αυτό το κατόρθωμα.

Ιερέας – Θα μπορούσατε να τον δολοφονήσετε στο φως της ημέρας. Με έναν πυροβολισμό. Ως αξιωματικός έχετε όπλο και δέχεστε τακτικά τον Στρατηγό σε εξέταση.

Γιατρός – Δεν θα γίνω ποτέ ήρωας, το φοβάμαι. Δεν θα είμαι ποτέ ο Βρούτος που καρφώνει τον Καίσαρα μπροστά στη συγκληρωμένη Σύγκλητο. Δεν θα έχω αυτό το θάρρος. Σε αντίθεση με εσάς, δεν έχω το γούστο της θυσίας. Είμαι απλώς ένας δειλός, πράγματι.

Ιερέας – Γι' αυτό αυτή η δολοφονία στα κρυφά σας ταιριάζει τόσο, έτσι δεν είναι...;

Γιατρός – Το έγκλημα χωρίς την τιμωρία... Αλλά και χωρίς τη μεταθανάτια δόξα.

Ιερέας – Χωρίς την τιμωρία, αυτό μένει να φανεί. Δεν θα εκτελεστείτε από τη δικτατορία επειδή δολοφονήσατε τον Στρατηγό, αλλά ίσως καταδικαστείτε από τους απελευθερωτές επειδή συνεργαστήκατε. Όπως κι εγώ...

Γιατρός – Βλέπετε, ούτε για μένα υπάρχει καλή λύση. Και ύστερα, έχετε δίκιο. Κατά βάθος, θα το έχω αξίσει. Στην αρχή στήριξα αυτό το πραξικόπημα. Για να αποφύγω το χάος. Πίστεψα στα οφέλη της επιστροφής στην τάξη. Όμως όταν η τάξη επιβάλλεται από τους ισχυρούς στους αδύναμους, γρήγορα γίνεται ένα νέο χάος.

Ιερέας – Δυστυχώς, τόσο η τάξη όσο και η αταξία διέπονται από τον νόμο του ισχυρότερου.

Γιατρός – Τότε τι να κάνουμε;

Ιερέας – Η μοίρα του Ανθρώπου είναι να βαδίζει χωρίς χάρτη σε μια έρημο χωρίς μονοπάτια, αναζητώντας μια όαση που δεν υπάρχει. Γι' αυτό είναι προτιμότερο να έχει κανείς την Πίστη ως σύντροφος στο ταξίδι...

Ο γιατρός βγάζει την ιατρική εικόνα από τον φάκελο.

Γιατρός – Ή το φως της επιστήμης... Ξέρετε τι είναι η σημειολογία, πάτερ;

Ιερέας – Είναι η μελέτη των σημείων. Δεν είναι επειδή έχει κανείς Πίστη που δεν ενδιαφέρεται για την επιστήμη, Γιατρέ. Και αντιστρόφως, υπάρχουν πιστοί και ανάμεσα στους μεγαλύτερους επιστήμονες.

Γιατρός – Στην ιατρική, η σημειολογία είναι η μελέτη των συμπτωμάτων που επιτρέπουν τη διάγνωση και άρα τη χορήγηση θεραπείας. Τελικά, οι γιατροί είναι οι κληρονόμοι των αρχαίων μάντεων, που ισχυρίζονταν ότι διάβαζαν το μέλλον στα σπλάχνα των ζώων.

Ιερέας – Οι αρύσπικες ήταν εκείνοι που στην αρχαία Ρώμη διάβαζαν τα σπλάχνα των θυσιών. Οι οιωνοσκόποι ερμήνευαν μάλλον το πέταγμα των πουλιών...

Γιατρός – Όπως και να 'χει, αυτοί οι μάντεις είναι και δικοί σας πρόγονοι, έτσι δεν είναι;

Ιερέας – Ναι. Κάποτε κάναμε το ίδιο επάγγελμα, εσείς κι εγώ. Μόνο πολύ πρόσφατα χώρισαν οι δρόμοι της επιστήμης και της θρησκείας. Για το καλύτερο... και καμιά φορά για το χειρότερο...

Ο γιατρός κοιτάζει την ιατρική εικόνα.

Γιατρός – Να διαβάζεις τα σημεία... Άλλωστε η ιατρική δεν είναι ακόμη μια ακριβής επιστήμη... Θα μπορούσα απλώς να έχω κάνει λάθος... Στα μάτια όλων, τότε, δεν θα ήταν παρά ένα ιατρικό σφάλμα...

Ιερέας – Εσείς όμως θα ξέρετε ότι αφήσατε συνειδητά έναν από τους ασθενείς σας να πεθάνει.

Γιατρός – Θα σκέφτομαι όλους εκείνους που θα έχω σώσει.

Ιερέας – Όπως οι μάντεις που αναφέρατε, πιστεύετε ότι γνωρίζετε το μέλλον και ότι μπορείτε μόνος σας να επηρεάσετε την πορεία της Ιστορίας;

Γιατρός – Μπορώ πάντα να προσπαθήσω...

Ιερέας – Πώς μπορείτε να είστε βέβαιος ότι η πτώση του δικτάτορα δεν θα ακολουθηθεί από λουτρό αίματος; Από εμφύλιο πόλεμο; Από μια εκκαθάριση μεγάλης κλίμακας; Αυτή η δικτατορία μπορεί να γεννήσει μια άλλη. Ακόμη πιο αιματηρή. Η Ιστορία μάς έχει δείξει ότι μετά την Επανάσταση μπορεί να ακολουθήσει η Τρομοκρατία.

Γιατρός – Τότε τι; Να μην κάνουμε τίποτα; Να μην αντισταθούμε; Ακόμη κι όταν είμαστε δειλοί και έχουμε τη δυνατότητα να το κάνουμε χωρίς να διακινδυνεύσουμε τίποτα;

Ιερέας – Δεν ξέρω...

Γιατρός – Εσείς ο ίδιος, δεν έχετε ποτέ τύψεις;

Ιερέας – Έχω... Αλλά πιστεύω στον δοσμένο λόγο. Στον όρκο που δώσαμε και οι δύο. Ο καθένας με τον τρόπο του, εκφωνήσαμε ευχές. Πρέπει να κρατάμε τον λόγο μας, ό,τι κι αν συμβεί. Αλλιώς, τίποτα δεν θα στέκει πια. Ο νόμος ο ίδιος, στην εφαρμογή του, είναι μερικές φορές άδικος. Αλλά αν δεν υπάρχει πια νόμος, δεν υπάρχει πια πολιτισμός. Και χωρίς πίστη στον δοσμένο λόγο, δεν υπάρχει πια Ανθρωπότητα...

Γιατρός – Ο λόγος μπορεί επίσης να είναι όπλο. Ο δικτάτορας είναι εκείνος που υπαγορεύει. Που υπαγορεύει τον δικό του νόμο. Τον νόμο του ισχυρότερου.

Ιερέας – Κι εκείνος που εκδίδει μια θανατική καταδίκη με δική του πρωτοβουλία, περιφρονώντας τον νόμο; Δεν γίνεται κι αυτός ένας δυνάμει δικτάτορας;

Γιατρός – Οι νόμοι είναι φτιαγμένοι για να ερμηνεύονται. Υπάρχουν στιγμές στη ζωή όπου ο θάνατος ενός ανθρώπου μπορεί να είναι η λιγότερο κακή λύση.

Ιερέας – Σήμερα ίσως. Αλλά όταν βάζει κανείς το χέρι σε αυτόν τον μηχανισμό, είναι βέβαιο ότι δεν θα καταλήξει να τον συνθλίψει ολοκληρωτικά; Δεν χρειάζεται κάποια στιγμή, ο καθένας προσωπικά, να αποφασίσει να σπάσει αυτόν τον κύκλο της βίας;

Γιατρός – Τότε κι εσείς, όπως εκείνος ο μελλοντικός ιερέας, θα είχατε σώσει τον Χίτλερ από τον πνιγμό.

Ιερέας – Θα είχα σώσει ένα παιδί. Δεν θα το καταδίκαια εκ των προτέρων. Αλλιώς θα έπρεπε να φυλακίζουμε προληπτικά όλους τους φανατικούς, επειδή ενδέχεται να γίνουν τρομοκράτες. Και να φυλακίζουμε όλους τους πιστούς, επειδή ενδέχεται να γίνουν φανατικοί. Σε αυτή την περίπτωση, όσοι μας κυβερνούν δεν θα αργούσαν να ρίξουν στη φυλακή όλους όσοι δεν σκέφτονται ακριβώς όπως αυτοί...

Γιατρός – Μα αυτό ακριβώς συμβαίνει ήδη με αυτή τη δικτατορία που μοιάζει με θεοκρατία!

Ιερέας – Πράγματι. Γι' αυτό εκείνοι που θα την ανατρέψουν πρέπει πάση θυσία να αποφύγουν να αναπαράγουν αυτό το θανατηφόρο σχήμα.

Γιατρός – Το λέγατε κι εσείς πριν από λίγο. Αν ξέρουμε ότι ένας άνθρωπος πρόκειται να διαπράξει μια επίθεση, δεν πρέπει να τον συλλάβουμε;

Ιερέας – Μα ποτέ δεν μπορούμε να ξέρουμε...

Γιατρός – Ποτέ δεν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι, το παραδέχομαι... αλλά μερικές φορές πρέπει να αμυνθούμε πριν δεχτούμε την επίθεση. Δεν είναι βέβαιο ότι θα μολυνθείτε ποτέ από έναν ιό, κι όμως δέχεστε να εμβολιαστείτε.

Ιερέας – Δεν μπορείτε να συγκρίνετε τους χειρότερους από εμάς με κακόβουλους ιούς που θα έπρεπε να εξαλειφθούν προληπτικά, αρνούμενοι έτσι κάθε ανθρωπιά τους. Το κακό βρίσκεται πρώτα απ' όλα μέσα στον καθένα μας. Εναπόκειται σε εμάς να το πολεμήσουμε μέσα μας, πριν το πολεμήσουμε στους άλλους.

Γιατρός – Θα αναλάβω το δικό μου σκοτεινό κομμάτι. Αλλά αυτό δεν θα σταματήσει το χέρι του δολοφόνου που ετοιμάζεται να χτυπήσει.

Ιερέας – Υπάρχουν σήμερα μοντέλα για να προβλέψουμε ποιος θα γίνει εγκληματίας. Μοντέλα σχεδόν εκατό τοις εκατό αξιόπιστα, μας λένε. Πρέπει να φυλακίζουμε αυτούς τους ανθρώπους προληπτικά;

Γιατρός – Φυλακίζουμε τους επικίνδυνους παράφρονες.

Ιερέας – Επειδή δεν έχουν πια ελεύθερη βούληση...

Γιατρός – Και μπορούμε επίσης να προχωρήσουμε σε άμβλωση επειδή ένα τεστ έδειξε ότι το παιδί θα ήταν τρισωμικό.

Ιερέας – Κάτι που θέτει γενικότερα το ζήτημα της ευγονικής... Πρέπει να εξαλείφουμε από τη γέννηση όλους τους φορείς ενός γονιδίου ασθένειας; Για να μη γίνουν βάρος για τους ίδιους και για την κοινωνία...

Γιατρός – Στην περίπτωση της ευγονικής, δεν μιλάμε για εγκληματίες.

Ιερέας – Κάποιοι ισχυρίστηκαν ότι εντόπισαν ένα χρωμόσωμα του εγκλήματος... Η σύγχρονη επιστήμη μας επιστρέφει παράξενα στη φρενολογία του 19ου αιώνα, που ισχυριζόταν ότι εντόπιζε έμφυτες ανωμαλίες από το σχήμα του κρανίου... Δεν απέχουμε πολύ από τις ψευδοεπιστημονικές παραληρηματικές θεωρίες των ναζί «επιστημόνων», που οδήγησαν σε μαζικές εξοντώσεις. Με το ζοφερό σχέδιο να αναδυθεί μια ανώτερη φυλή. Μήπως ο βαθμός πολιτισμού δεν μετριέται καλύτερα από τον τρόπο που φερόμαστε στους πιο αδύναμους;

Γιατρός – Προς το παρόν πρόκειται κυρίως για το τι μέλλει γενέσθαι με τον ισχυρό άνδρα αυτού του καθεστώτος. Πιστεύετε πραγματικά ότι ο Στρατηγός μπορεί ακόμη να μεταμεληθεί; Και ποια θα ήταν, άλλωστε, η ειλικρίνεια αυτής της μετάνοιας, τη στιγμή που το πλήθος ήδη βρυχάται στις πύλες του Προεδρικού Μεγάρου...

Ιερέας – Στα δικαστήρια των ανθρώπων θα εναπόκειται να το κρίνουν. Θέτοντας το ζήτημα της ευθύνης του. Ποιο είναι το μερίδιό μας ελευθερίας απέναντι στον ντετερμινισμό; Να το ερώτημα... Αν η μοίρα μας είναι ήδη σφραγισμένη από τη γέννησή μας, τότε δεν είμαστε πια άνθρωποι, αλλά μηχανές προγραμματισμένες εκ των προτέρων. Δεν μπορώ να δεχτώ να ζήσω σε έναν τέτοιο κόσμο... Αν πιστεύετε ότι κάποιοι είναι προγραμματισμένοι να κάνουν το κακό, όπως άλλοι να κάνουν το καλό, τότε δεν υπάρχει πια ελευθερία, ούτε ευθύνη, ούτε δυνατότητα λύτρωσης. Θα αρκούσε να διαχωρίσουμε επιστημονικά το καλό σιτάρι από τα ζιζάνια, μέχρι να εξαλειφθούν οριστικά όλα τα αγριόχορτα. Δεν θα βρισκόμασταν τότε σε μια ολοκληρωτική κοινωνία;

Γιατρός – Πιστεύω στην ελευθερία. Αλλά δεν είναι απόλυτη... Μπορεί να είμαστε λίγο-πολύ ελεύθεροι να απαντήσουμε στο ερώτημα, όμως το ίδιο το ερώτημα μάς επιβάλλεται. Πάρτε το παράδειγμα μιας πολύτεκνης οικογένειας. Κάθε παιδί καλείται να τοποθετηθεί απέναντι στο ίδιο πλαίσιο. Και το καθένα δίνει διαφορετική απάντηση, ανάλογα με αυτό που είναι και με τις επιλογές του.

Ιερέας – Ναι... Όταν έχει κανείς υπάρξει θύμα βίας, μπορεί να γίνει ο ίδιος βίαιος ή όχι. Εκεί καθορίζεται, πράγματι. Αλλά θέλω να πιστεύω σε αυτό που σήμερα ονομάζουμε ανθεκτικότητα.

Γιατρός – Πράγματι. Καθοριζόμαστε από το πλαίσιο που μας επιβάλλεται και από αυτό που είμαστε. Όμως έχουμε στ' αλήθεια τη δυνατότητα να επιλέξουμε αυτό που είμαστε;

Ιερέας – Πιστεύετε ότι ο Στρατηγός ήταν προορισμένος να γίνει δικτάτορας; Ότι δεν είχε επιλογή; Και καταλήγετε στο συμπέρασμα ότι θα έπρεπε να είχε εξαλειφθεί από τη γέννησή του; Όπως ο νεαρός Χίτλερ, θα έπρεπε να είχε πνιγεί;

Γιατρός – Δεν ξέρω... Νομίζω κυρίως ότι αυτή η φιλοσοφική συζήτηση είναι κάπως μάταιη... τη στιγμή που κάτω από τα παράθυρά μας άνθρωποι παλεύουν για να αλλάξουν την πορεία της Ιστορίας.

Μια παύση, κατά την οποία ακούγεται ο βόμβος του δρόμου και ριπές αυτόματων όπλων.

Ιερέας – Προς το παρόν, δυστυχώς, ως γιατρός και ως ιερέας, δεν μπορούμε παρά να περιμένουμε ανήμποροι για να δούμε τι θα προκύψει από αυτή τη σύγκρουση. Άλλωστε... τι σας ώθησε να γίνετε γιατρός;

Γιατρός – Ο πατέρας μου ήταν χειρουργός. Ο ένας αδελφός μου είναι ακτινολόγος και ο άλλος οδοντίατρος. Έχω βαριά κληρονομικότητα. Κι εσείς; Φαντάζομαι πως ο πατέρας σας δεν ήταν μοναχός.

Ιερέας – Ο πατέρας μου ήταν χασάπης... Δεν ήταν πιστός και δεν ενέκρινε την επιλογή μου να γίνω ιερέας.

Γιατρός – Θα πρέπει να απογοητεύτηκε που δεν υπήρχε κανείς να συνεχίσει το οικογενειακό κρεοπωλείο...

Ιερέας – Ένας γιος παπάς... Θα προτιμούσε, νομίζω, να του είχα ανακοινώσει ότι είμαι γκέι...

Γιατρός – Είστε μοναχοπαίδι;

Ιερέας – Έχω τέσσερις αδελφές. Καμία δεν μπήκε σε μοναστήρι, σας το διαβεβαιώνω...

Γιατρός – Τέσσερις αδελφές... κι εσείς διαλέξατε να φορέσετε το ράσο.

Ιερέας – Έχετε παιδιά, λοχαγέ;

Γιατρός – Έχω έναν γιο.

Ιερέας – Αν ο γιος σας ήταν εγκληματίας και ερχόταν σε εσάς τραυματισμένος για να τον θεραπεύσετε, θα τον αφήνατε να πεθάνει;

Γιατρός – Μάλλον όχι.

Ιερέας – Γινόμενος ιερέας, αποφάσισα, όπως και ο Κύριός μας, να θεωρώ όλους τους ανθρώπους παιδιά μου. Θα καταλάβετε λοιπόν ότι δεν μπορώ να δεχτώ να αφήσω να πεθάνει ούτε έναν, ακόμη και τον χειρότερο απ' όλους.

Γιατρός – Ο γιος μου είναι πιο θαρραλέος από μένα. Αυτή τη στιγμή βρίσκεται στα οδοφράγματα. Μπορεί να σκοτωθεί ανά πάσα στιγμή. Κι είναι κι αυτός ένας λόγος που θέλω να τελειώνω το συντομότερο δυνατό με αυτό το καθεστώς, και άρα με αυτόν τον τύραννο.

Ιερέας – Όμως τίποτα δεν είναι ακόμη γραμμένο. Το χειρότερο δεν είναι ποτέ βέβαιο.

Γιατρός – Φοβάμαι πως είναι κάτι παραπάνω από πιθανό, δυστυχώς...

Μια παύση. Νέος αναβρασμός ακούγεται απ' έξω.

Ιερέας – Κατά κάποιον τρόπο, σας λυπάμαι... Πρέπει να είναι πολύ θλιβερό να ζει κανείς σε έναν κόσμο όπου η ζωή του καθενός είναι προκαθορισμένη εκ των προτέρων.

Γιατρός – Ακόμη κι αν, για τους εγκληματίες, ο ντετερμινισμός αποτελεί μια καλή δικαιολογία για να απαλλαγούν από τις ευθύνες τους. Γνωρίζετε αυτή την άλλη ιστορία; Ένας άνθρωπος βλέπει ένα φίδι παγιδευμένο κάτω από μια πέτρα. Το φίδι τον ικετεύει να το ελευθερώσει, υποσχόμενος ότι δεν θα τον δαγκώσει. Ο άνθρωπος σηκώνει την πέτρα και το φίδι τον δαγκώνει. Το φίδι ζητά συγγνώμη από τον ετοιμοθάνατο, εξηγώντας του ότι είναι στη φύση του να σκοτώνει.

Ιερέας – Τότε είναι κι αυτό στη δική μου φύση να μη σας αφήσω να διαπράξετε αυτό το έγκλημα.

Γιατρός – Ακόμη κι αν φτάσετε στο σημείο να με καταγγείλετε, καταδικάζοντάς με σε βέβαιο θάνατο;

Ιερέας – Αν δεν μου αφήσετε άλλη επιλογή.

Γιατρός – Δεν θα το κάνετε.

Ιερέας – Επειδή αντί για εμβόλιο μου εγχύσατε δηλητήριο, όπως το φίδι που μόλις αναφέρατε;

Γιατρός – Πιστεύετε ότι αυτό έκανα;

Ιερέας – Θα μπορούσατε να αφήσετε τον Στρατηγό να πεθάνει χωρίς να μου το πείτε σε εξομολόγηση... Η απόφασή σας ήταν ήδη ειλημμένη, έτσι δεν είναι; Γιατί εξομολογηθήκατε σε μένα αυτό το μελλοντικό έγκλημα;

Γιατρός – Ίσως επειδή χρειαζόμουν ενθάρρυνση... Σας το είπα, είμαι δειλός. Είχα ανάγκη από την ευλογία σας...

Ιερέας – Αν πράγματι μου εγχύσατε δηλητήριο, να ξέρετε ότι σας συγχωρώ... Και, επιπλέον, με απαλλάσσετε κι εμένα από ένα δίλημμα συνείδησης...

Γιατρός – Αυτό δεν θέλατε, άλλωστε;

Ιερέας – Θα προσεύχομαι για εσάς όσο χρόνο μου απομένει να ζήσω...

Γιατρός – Θα είναι μάλλον η πρώτη φορά στην Ιστορία που ένας ιερέας δολοφονείται κατά τη διάρκεια μιας εξομολόγησης και που συγχωρεί τον δολοφόνο του επιτόπου.

Ιερέας – Λυπάμαι, παρ' όλα αυτά, που δεν κατάφερα να σας πείσω...

Πάυση.

Γιατρός – Να ρίξεις ένα σκοινί ή όχι σε έναν τύραννο που πνίγεται...; Για να τον κρεμάσεις, ίσως...

Το τηλέφωνο χτυπά. Ο γιατρός απαντά.

Γιατρός – Ναι, λοχία... Ναι... Πότε; Είναι φρικτό, πράγματι... Καταλαβαίνω... Εντάξει... *(Κλείνει το τηλέφωνο)* Ο Στρατηγός μόλις υπέκυψε σε καρδιακή προσβολή...

Ιερέας – Θεέ του Ουρανού...

Γιατρός – Ο Θεός δεν έχει και μεγάλη σχέση με αυτό, το ξέρετε καλά...

Ιερέας – Τώρα όμως που το σφάλμα σας έχει συντελεστεί, μπορώ να σας δώσω την άφεση...

Γιατρός – Αλήθεια;

Ιερέας – Αν μετανοείτε ειλικρινά.

Γιατρός – Σε κάθε περίπτωση, δεν αντλώ καμία δόξα από αυτό.

Ιερέας – Θα μου αρκέσει... Ο Θεός, Πατέρας των οικτιρμών, που συμφιλίωσε τον κόσμο με τον εαυτό Του με τον θάνατο και την Ανάσταση του Υιού Του, ας σας χαρίσει τη συγχώρεση και την ειρήνη. Στο όνομα του Πατρός, και του Υιού, και του Αγίου Πνεύματος, σας συγχωρώ τις αμαρτίες που εξομολογηθήκατε και σας επαναφέρω στην κοινωνία της Εκκλησίας. Ο Κύριος ας είναι μαζί σας.

Γιατρός – Θα με συγχωρούσατε και για το ότι σας δολοφόνησα;

Ιερέας – Σας έχω ήδη συγχωρήσει. Αλλά για να σας δώσω άφεση, θα έπρεπε το έγκλημα να έχει πράγματι συντελεστεί και εγώ να είμαι ήδη νεκρός. Μου φαίνεται λοιπόν δύσκολο... Θα πρέπει να βρείτε άλλον εξομολόγο.

Γιατρός – Καταλαβαίνω...

Ιερέας – Αλλά δεν με δηλητηριάσατε στ' αλήθεια, έτσι δεν είναι;

Γιατρός – Κι εσείς; Θα με καταγγέλλατε πράγματι;

Ιερέας – Ποιος ξέρει...

Γιατρός – Σε κάθε περίπτωση, δεν θα πεθάνετε από μεταδοτική ασθένεια... Είστε εμβολιασμένος για μερικά χρόνια...

Ο ιερέας σηκώνεται για να φύγει. Το τηλέφωνο χτυπά. Ο γιατρός απαντά.

Γιατρός – Ναι, λοχία... Ευχαριστώ που με ειδοποιήσατε... (Κλείνει το τηλέφωνο) Οι διαδηλωτές εισβάλλουν στο παλάτι, σύντομα θα κληθούμε να λογοδοτήσουμε για τις πράξεις μας...

Ιερέας – Ο Θεός ας μας βοηθήσει...

Ο γιατρός βγάζει ένα πιστόλι από ένα συρτάρι και το ακουμπά στο γραφείο του.

Γιατρός – Βοήθα τον εαυτό σου... και ο Ουρανός θα σε βοηθήσει.

Ιερέας – Εναντίον ποίου σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε αυτό το όπλο, λοχαγέ; Εναντίον των χθεσινών συντρόφων σας ή εναντίον των σημερινών σας φίλων, που πιθανότατα δεν σας θεωρούν έναν από τους δικούς τους;

Γιατρός – Θα δούμε, πάτερ. Προς το παρόν, πρόκειται να σώσουμε το τομάρι μας. Ας μην μείνουμε εδώ...

Σηκώνονται για να φύγουν.

Σκοτάδι.

ΤΕΛΟΣ

Πληροφορίες για τον συγγραφέα

Γεννημένος το 1955 στο Auvers-sur-Oise της Γαλλίας, ο Ζαν-Πιερ Μαρτίνεζ συμμετείχε ως ντράμερ σε διάφορα ροκ συγκροτήματα προτού ασχοληθεί με τη σημειωτική της διαφήμισης. Στη συνέχεια ξεκίνησε τη συγγραφική του καριέρα γράφοντας αρχικά τηλεοπτικά σενάρια, για να στραφεί τελικά στο θέατρο και να συγγράψει τα πρώτα του θεατρικά έργα. Έχει γράψει περίπου εκατό σενάρια για την τηλεόραση και ισάριθμα θεατρικά έργα, μερικά από τα οποία θεωρούνται ήδη κλασικά (Friday the 13th, Strip Poker). Είναι ένας από τους πλέον παραγωγικούς σύγχρονους θεατρικούς συγγραφείς στη Γαλλία και σε άλλες γαλλόφωνες χώρες. Πολλά από τα έργα του διατίθενται και στα ισπανικά και στα αγγλικά, ενώ θεατρικές παραστάσεις αυτών έχουν ανέβει στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Λατινική Αμερική.

Ερασιτεχνικές και επαγγελματικές θεατρικές ομάδες που ενδιαφέρονται για κείμενα παραστάσεων μπορούν να κατεβάσουν τα έργα του Jean-Pierre Martinez δωρεάν από την ιστοσελίδα του La Comédiathèque (<https://comediatheque.net/>).

Αυτό το κείμενο προστατεύεται από τους νόμους περί πνευματικών δικαιωμάτων. Η ποινική παραβίαση των πνευματικών δικαιωμάτων θα διερευνηθεί και μπορεί να οδηγήσει σε μέγιστη ποινή φυλάκισης έως 3 έτη και πρόστιμο της τάξης των 300.000 Ευρώ.

Avignon – January 2026

© La Comédiathèque

<https://comediatheque.net/>

Κείμενο διαθέσιμο για δωρεάν λήψη